

**O pojmowaniu prawa
i prawoznawstwa.
Profesorowi Stanisławowi
Czepicie in memoriam**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Profesor *Stanisław Jan Czepita* (1954–2018)¹

Stanisław Czepita urodził się 18 września 1954 r. w Poznaniu, jako młodszy syn Pawła i Danieli z d. Sklepik. W 1968 r. ukończył szkołę podstawową w Szczecinie, a w latach 1968–1972 uczęszczał do VI Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Czarnieckiego, także w Szczecinie. Czas studiów spędził w Poznaniu, rozpoczynając w 1972 r. naukę na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Ostatnie dwa lata studiów odbył według programu indywidualnego. W 1976 r. przedłożył, napisaną pod kierunkiem Profesora *Zygmunta Ziemińskiego* pracę magisterską pt. *Koncepcja naukowej polityki prawa Leona Petrażyckiego*, i po złożeniu egzaminu magisterskiego otrzymał dyplom ukończenia studiów z wyróżnieniem (Nr dyplomu 3769). Praca magisterska została wyróżniona w 1977 r. I nagrodą w konkursie na najlepsze prace magisterskie obronione na Wydziale Prawa i Administracji UAM. W latach 1976–1977 odbył służbę wojskową w ramach szkolenia oficerów rezerwy, a potem od 1.10.1977 r. do 31.5.1978 r. pracował jako asystent-stażysta w Studium Administracyjnym w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Szczecinie.

W okresie od 1.6.1978 r. do 30.9.1991 r. pracował jako nauczyciel akademicki na Wydziale Prawa i Administracji UAM w Zakładzie Prawniczych Zastosowań Logiki, a po zmianach struktury organizacyjnej Wydziału – w Katedrze Teorii Państwa i Prawa, kolejno na stanowiskach asystenta (1.6.1978–31.5.1979 r.), starszego asystenta (1.6.1979–28.2.1985 r.), a od 1.3.1985 r. – adiunkta.

Jedną z głównych cech prof. *S. Czepity* była ciekawość i otwartość na dokonania naukowe innych, a także nieustanna potrzeba poznawania i dokształcania. Stąd między innymi odbyte w 1989 r., w ramach Oxford Colleges Hospitality Scheme, kilkumiesięczne stypendium badawcze na Uniwersytecie Oksfordzkim (Pembroke College) oraz stypendium językowe BBC w Londynie (Westfield College), a następnie w 1990 r. uczestnictwo w kursie porównawczym prawa amerykańskiego organizowanym w Leiden (Holandia) przez Columbia University.

W dniu 1.10.1991 r. Profesor wrócił na stałe do Szczecina, decydując się na zatrudnienie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego w kierowanej przez prof. dr. hab. *Macieja Zielińskiego* Katedrze Teorii Państwa i Prawa, najpierw na stanowisku adiunkta, a od 1.5.1997 r. na stanowisku profesora nadzwyczajnego. W dniu 1.9.1997 r. został powołany na kierownika Katedry Teorii Państwa i Prawa, która w niedługim czasie zmieniła nazwę na: Katedra Teorii i Filozofii Prawa. Funkcję kierownika Katedry pełnił nieprzerwanie do 31.10.2018 r.

---

¹ Tekst w nieznacznie zmienionej postaci został opublikowany w: *T. Czapiewski* (red.), *Kronika Szczecina 2019*, Szczecin 2020.

Punktami zwrotnymi sformalizowanej ścieżki kariery naukowej prof. S. Czepity są dwie rozprawy: doktorska i habilitacyjna, obie nagrodzone. Na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji UAM z dnia 15.1.1985 r. uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych (Nr dyplomu 252/85) na podstawie przygotowanej pod kierunkiem Profesora *Zygmunta Ziemińskiego* pracy doktorskiej pt. *Koncepcje Czesława Znamierowskiego na tle współczesnej mu filozofii i teorii prawa*². W 1986 r. rozprawa ta została wyróżniona w konkursie Państwa i Prawa na najlepszą pracę doktorską i habilitacyjną. W 1989 r. za monografię pt. *Koncepcje teoretycznoprawne Czesława Znamierowskiego* Profesor otrzymał nagrodę indywidualną III stopnia Ministra Edukacji Narodowej. Z kolei uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji UAM z 23.4.1996 r. otrzymał stopień doktora habilitowanego nauk prawnych (Nr dyplomu 124) na podstawie rozprawy pt. *Reguły konstytucyjne a zagadnienia prawoznawstwa*³. W 1996 r. otrzymał za tę rozprawę nagrodę indywidualną Rektora US II stopnia za szczególne osiągnięcie w dziedzinie nauki, a w 1998 r. Nagrodę im. Leona Petrażyckiego, przyznaną przez Wydział I Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk.

Profesor S. Czepita był naukowym uczniem prof. *Zygmunta Ziemińskiego*, pod którego silnym wpływem pozostał do końca⁴. Po swoim Mistrzu przyjął sposób podejścia do nauki, konstruowania twierdzeń i ciągłej pracy nad sobą. Z wielkim szacunkiem do Mistrza i do Jego warsztatu badawczego, wypracował własny warsztat badawczy. Miał potrzebę, czasami nieznośną dla Niego samego, wiedzieć wszystko na temat najdrobniejszej kwestii, która była przedmiotem rozważań. Gromadził materiały, poszukiwał tych, które wydawały się niemożliwe do odnalezienia albo zdobycia. Porównywał wersje, wydania artykułów czy monografii. Nie ustawał, póki nie doszedł do przekonania, że nie ma już niczego więcej, co mógłby wziąć pod uwagę. Z tej wielości źródeł potrafił wybrać to, co istotne, i skonstruować niezwykle kreatywną, choć opartą na myśleniu analitycznym, odpowiedź na postawione zadanie badawcze. Miał umysł niezwykle krytyczny, jednak krytyczny w szerszym sposobie rozumienia, potrafił bowiem równocześnie wskazywać zalety i wady proponowanych przez innych rozwiązań badawczych. Tego uczył swoich współpracowników. Mówił, że łatwo jest znajdować błędy i je wytykać, znacznie trudniej poszukiwać i przyznawać, iż czyjeś rozwiązanie jest trafne. Gdy nurtował Go jakiś problem naukowy, potrafił godzinami, niezależnie od pory dnia, osobiście albo telefonicznie konsultować swoje wyobrażenie o tym problemie z osobami, które mogłyby przybliżyć Go do rozwiązania. W istocie w ten sposób realizował potrzebę wypowiedzenia zagadnienia, a przy okazji sprawdzał, jak w tym kontekście sprawdzi się znalezione przez Niego wyjaśnienie. Każde takie konsultacje były dla słuchającego prawdziwą intelektualną ucztą. A ponieważ Profesora cechowała niesamowita wnikliwość, to ujawniał wówczas wobec interlokutorów swoje odczytanie i umiejętność syntezy.

Zawsze się spieszył, zawsze miał wypełniony kalendarz, a mimo to – gdy zwrócono się do Niego z jakąś kwestią naukową – miał czas, aby o tym porozmawiać. I zawsze widać było, że już jest zainteresowany, że już szuka odpowiedzi. A jeśli nie znajdował czasu, aby zatrzymać się na dłużej, wracał do problemu i do zgłaszającego ten problem.

---

² S. Czepita, *Koncepcje Czesława Znamierowskiego na tle współczesnej mu filozofii i teorii prawa*, Poznań 1988.

³ S. Czepita, *Reguły konstytucyjne a zagadnienia prawoznawstwa*, Szczecin 1996.

⁴ Fragment nagrania ze spotkania poświęconego prof. *Zygmuntowi Ziemińskiemu*, w którym uczestniczyli prof. *Sławomira Wrótkowska* i prof. *Stanisław Czepita*, <https://www.facebook.com/RSSWP/IAUS/posts/1374536326015465> (dostęp: 2.8.2020 r.); S. Czepita, S. *Wrótkowska*, M. *Zieliński*, *Założenia szkoły poznańsko-szczecińskiej w teorii prawa*, Państwo i Prawo 2013, Nr 2, s. 3–16.

Profesor S. Czepita w doskonały sposób łączył zamiłowanie do filozofii, szczególnie do filozofii prawa, z teorią prawa. Twórczo czerpał i wykorzystywał w swoich pracach osiągnięcia z zakresu innych nauk, takich jak socjologia, ekonomia, etyka czy psychologia. Uważał, że wszystko, co zostało napisane, daje się zrozumieć. Potrafił czytać jakiś tekst tak długo, aż znajdował w sobie pewność, że wie, co miał na myśli jego autor. Zdarzało się, że wiedział to, choć w samym tekście trudno byłoby taką odpowiedź znaleźć.

Początek drogi badawczej Stanisława Czepity naznaczony jest zainteresowaniem myślą naukową profesorów Leona Petrażyckiego⁵ i Czesława Znamierowskiego⁶. Jednak podstawowym zagadnieniem, rdzeniem twórczości prof. S. Czepity, wokół którego koncentrowała się większość Jego prac, było zagadnienie czynności konwencjonalnych⁷ i kwestii z nimi związanych, takich jak formalizacja i konwencjonalizacja w prawie⁸ oraz koncepcja reguł konstytucyjnych⁹. Profesor zgłębiał z wielką docieklivością – daną tylko nielicznym – strukturę systemu prawnego¹⁰, stosowanie prawa w ujęciu modelowym¹¹ i teoretyczne problemy szczegółowych nauk prawnych¹². Lubił rozwiązywać zagadnienia mające odniesienia praktyczne, pojawiające się przy okazji stosowania konkretnych przepisów prawnych. Uważał bowiem, że warsztat teoretyka pozwala Mu dogłębniej przeprowadzać analizy i dochodzić do bardziej pewnych wniosków¹³.

Dorobek naukowy prof. S. Czepity obejmuje około pięćdziesięciu pozycji, w tym pięć monografii i opracowań prac zbiorowych, artykułów opublikowanych także w czasopiśmie angielskich, niemieckich i austriackich. Profesor był cenionym uczestnikiem międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych. Występował z referatami naukowymi przed sę-

⁵ S. Czepita, Koncepcja polityki prawa Leona Petrażyckiego a koncepcje współczesne, Państwo i Prawo 1977, Nr 7, s. 46–56; S. Czepita, Metodologiczna charakterystyka ewolucji koncepcji polityki prawa Leona Petrażyckiego, Zeszyty Naukowe WSP w Szczecinie 1978, Nr 27, s. 99–120.

⁶ S. Czepita, Czesława Znamierowskiego koncepcja „redukcji indywidualizującej”, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1978, Nr 3, s. 63–73; S. Czepita, Conception of Law System Formulated by Czesław Znamierowski (in Comparison with H.L.A. Hart's Conception), Studies in the Theory and Philosophy of Law 1986, No. 2, s. 111–124; S. Czepita, Czesław Znamierowski's Conception of Constitutive Rules, Ratio Juris 1990, Vol. 3, No. 3, s. 399–406.

⁷ Np. S. Czepita, O koncepcji czynności konwencjonalnych w prawie, w: M. Smolak (red.), Wykładnia konstytucji. Aktualne problemy i tendencje, Warszawa 2016, s. 109–147; S. Czepita, O pojęciu czynności konwencjonalnej i jej odmianach, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 2017, Nr 1, s. 85–102.

⁸ Np. S. Czepita, Formalizacja i konwencjonalizacja w systemie prawnym, w: O. Bogucki, S. Czepita (red.), System prawny a porządek prawny, Szczecin 2008, s. 109–116; S. Czepita, Czynności konwencjonalne i formalne w prawie a proces prawotwórczy i rola Trybunału Konstytucyjnego, Państwo i Prawo 2014, Nr 12, s. 3–19.

⁹ Np. S. Czepita, O możliwości zastosowania koncepcji reguł konstytucyjnych do analizy wybranych zagadnień szczegółowych nauk prawnych, w: M. Zirk-Sadowski (red.), Filozoficzno-teoretyczne problemy sądowego stosowania prawa, Łódź 1997, s. 78–84.

¹⁰ Np. S. Czepita, Reguły konstrukcji systemu prawnego a prawotwórczość, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1994, Nr 4, s. 31–38.

¹¹ Np. S. Czepita, Sylogistyczny model stosowania prawa, w: O. Nawrot, S. Sykuna, J. Zajadło (red.), Konwergencja czy dywergencja kultur i systemów prawnych?, Warszawa 2012, s. 75–89.

¹² Np. S. Czepita, Wybrane dogmatyczne i teoretyczne problemy kompetencji interpretacyjnych Ministra Finansów, Gdańskie Studia Prawnicze 2002, t. IX, s. 133–139.

¹³ Np. S. Czepita, Z. Kuniewicz, Aspekty wadliwości czynności prawnych spółki kapitałowej, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 2002, Nr 3, s. 1–12; S. Czepita, K. Wesolowski, Wybrane aspekty charakteru prawnego uprawnienia do stanowienia i pobierania opłat portowych, Ekonomiczne Problemy Transportu 2000, Nr 2, s. 71–80.

dziami Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego¹⁴. Każdy przejaw Jego działalności naukowej: monografia, artykuł, recenzja, glosa, referat czy głos w dyskusji podczas konferencji – stanowi istotny wkład w rozwój nauki.

Profesor wypromował trzech doktorów¹⁵. Był recenzentem w sześciu przewodach habilitacyjnych i dziesięciu doktorskich. I tu też ujawniła się ważna Jego cecha – odpowiedzialność za przyjęte na siebie zobowiązanie. Nigdy nie zawodził w sprawach ważnych. Ostatnią recenzję w postępowaniu habilitacyjnym pisał już bardzo ciężko chory, częściowo podczas pobytu w szpitalu. Wiedział, że musi ją skończyć i zrobił to.

Profesor *S. Czepita* nie uchylał się od przyjmowania na siebie innych obowiązków o charakterze naukowym. Istotne dla Niego było tylko to, by była to poważna sprawa, by z takiej działalności miała szansę rodzić się i rozwijać nauka. Nie godził się na bylejąkość ani powierzchowność czy działania symulowane. Był członkiem rad programowych czasopism: *Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej* oraz *Jurisprudencja* (wyd. UŁ), a także rady wydawniczej *Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Szczecińskiego* i komitetu redakcyjnego serii wydawniczej *Rozprawy i Studia Uniwersytetu Szczecińskiego*. Od roku 1996 był członkiem Sekcji Polskiej IVR – Międzynarodowego Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej – IVR, a w latach 2006–2008 pełnił funkcję przewodniczącego Prezydium tejże Sekcji. Profesor był także członkiem *Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk* oraz pełnił funkcję prezesa zarządu *Fundacji im. prof. Zygmunta Ziemińskiego*.

Działalność dydaktyczna prof. *S. Czepity* na Uniwersytecie Szczecińskim obejmowała prowadzenie dla studentów seminariów i wykładów z przedmiotów takich jak logika, filozofia prawa, teoria prawa, etyczne problemy prawa i prawoznawstwa, etyka zawodów prawniczych i urzędniczych, techniki prawotwórcze; dla doktorantów – seminariów oraz wykładów z metodologii nauk prawnych, metodologicznych i etycznych aspektów pracy badawczej w prawoznawstwie czy filozofii prawa. Wykłady Profesora stanowiły odzwierciedlenie Jego sposobu myślenia o młodych ludziach, o misji nauczyciela akademickiego oraz o tym, że na uniwersytecie uprawia się naukę. W rezultacie każdy Jego wykład był wynikiem głębokiej refleksji i próbą dzielenia się nowymi przemyśleniami oraz wynikającymi z nich wątpliwościami. Prace dyplomowe pisane pod Jego kierunkiem były zawsze najwyższej próby, stawiał bowiem bardzo wysokie wymagania swoim seminarzystom. Uważał, że także praca dyplomowa powinna nosić w sobie pierwiastek naukowości, a że – Jego zdaniem – wszystko nadawało się do tego, by stawać się problemem naukowym, to i takie właśnie były końcowe efekty Jego współpracy z seminarzystami. I tu należy wspomnieć o wielkiej staranności i odpowiedzialności Profesora za jakość prac dyplomowych oraz o poważnym traktowaniu swoich seminarzystów. Otóż na recenzentów prac dyplomowych wskazywał osoby specjalizujące się w zagadnieniach objętych tematem pracy. Nie szedł na skróty, chciał, aby praca została oceniona obiektywnie przez kogoś, kto zna się na rzeczy – jak twierdził – lepiej niż on sam.

Profesor *S. Czepita* angażował się w życie społeczności akademickiej od początku drogi zawodowej. Przyjmował powierzane mu funkcje i zadania nie dla własnej korzyści czy poczucia ważności, ale z myślenia o obowiązku dbania o dobro wspólne, dbania o społeczność akademicką. W okresie pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama

---

¹⁴ Wykład prof. *Stanisława Czepity* w Trybunale Konstytucyjnym, <https://trybunal.gov.pl/wiadomosci/uroczystosci-spotkania-wyklady/art/3930-wyklad-prof-stanislaw-czepity-w-trybunale-konstytucyjnym> (dostęp: 1.8.2020 r.).

¹⁵ W kolejności: *Beata Kanarek, Joanna Wieczorkiewicz-Kita, Michał Peno*.

Mickiewicza w Poznaniu pełnił funkcję członka Rady Wydziału jako przedstawiciel niesamodzielných pracowników naukowo-dydaktycznych, a następnie w tym samym charakterze pełnił funkcję członka Senatu. Na Uniwersytecie Szczecińskim był prorektorem ds. organizacji i rozwoju (kadencja 1999–2002), dziekanem Wydziału Prawa i Administracji (kadencja 2005–2008), prodziekanem ds. studiów zaocznych na Wydziale Prawa i Administracji (dwie kadencje: 1993–1996, 1996–1998), członkiem Senatu US nieprzerwanie od roku akademickiego 1998/99 do 2017, gdy podjął decyzję o rezygnacji z powodu choroby. Był także przewodniczącym Uczelnianej Komisji Wyborczej¹⁶, przewodniczącym Senackiej Komisji Prawnej (2008–2011), a następnie Senackiej Komisji Prawno-Organizacyjnej (2009–2013), wykonywał obowiązki kuratora Katedry Kryminalistyki i Kryminologii oraz kuratora Katedry Postępowania Cywilnego. Pełnił także funkcję Pełnomocnika ds. Punktu Konsultacyjnego w Gorzowie Wielkopolskim (1.9.2009–30.9.2010 r.). Profesor był także kierownikiem studiów trzeciego stopnia na kierunku Prawo (1.10.2012–31.8.2016 r.) i współautorem programu tychże studiów. Za swoją działalność organizacyjną dwukrotnie (lata 2013 oraz 2014) został wyróżniony nagrodą II stopnia Rektora US.

Profesor *S. Czepita* przez wiele lat był także radcą prawnym, członkiem Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie¹⁷, znakomitym prawnikiem praktykiem. Sposób, w jaki interpretował teksty prawne – przy zachowaniu wszystkich obowiązujących zasad, w tym etycznych – godny jest najwyższego uznania. Opinie prawne sporządzane przez Profesora stanowiły istotne perełki sztuki prawniczej i zwykle stawały się podstawą szerszego dyskursu wśród prawników.

Profesor twardo stał przy przyjmowanym przez siebie systemie wartości. Potrafił całym sobą angażować się w obronę tych wartości i występować przeciwko przejawom pojawiających się zmian¹⁸. Nie bał się zabierać głosu w sprawach dla Niego oczywistych. W ostatnim okresie życia towarzyszyła Mu ogromna troska o przyszłość Ojczyzny, o miejsce, w którym przyjdzie żyć Jego wnuczętom. Martwił się, czy tak cenione przez Niego wartości przetrwają.

Najwyższą wartością dla Profesora była z całą pewnością rodzina. Żona *Małgorzata* (od 21.8.1982 r.), trzy córki (*Katarzyna*, *Magdalena* i *Natalia*) i wnuczęta. Opowiadał o nich przy każdej okazji, to było dla Niego naturalne. Ten, kto znał Profesora, znał również odrobinę jego rodzinę. Każda sprawa rodzinna była najwyższej wagi. Współpracownicy dobrze wiedzieli, że ich sprawy nie zdołają konkurować z kwestiami związanymi z bliskimi i że nie należy Profesorowi wówczas zwracać głowy.

Profesor *S. Czepita* swoją potrzebę poznawania realizował niemal na każdym polu. Był ciekawy świata. Znał literaturę, malarstwo i muzykę. Lubił *Michaiła Bułhakowa* i *Edwarda Stachurę*. Uwielbiał Kubusia Puchatka i Muminki. Pamięć miał niezwykłą. Potrafił niemalże cytować książki czytane kilkadziesiąt lat temu. Interesowały Go życiorysy ludzi ciekawych. Potrafił z nich czerpać uzasadnienie dla ludzkich decyzji, usprawiedliwienie dla błędów i mo-

---

¹⁶ Uchwała Nr 121/2007 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z 20.12.2007 r. w sprawie powołania Uczelnianej Komisji Wyborczej.

¹⁷ Nr wpisu Sz-701.

¹⁸ *E. Pohl, S. Czepita*, Strona podmiotowa przestępstwa obrazu uczuć religijnych i jego formalny charakter, *Prokuratura i Prawo* 2012, Nr 12, s. 72–82; *E. Pohl, S. Czepita*, Obrazu uczuć religijnych, kiedy mówimy o przestępstwie, *Rzeczpospolita* 12.9.2012 r., <https://www.rp.pl/artukul/932572-Obrazu-uczuc-religijnych--kiedy-mowimy-o-przestepstwie.html> (dostęp: 2.8.2020 r.).

tywację do walki o to, co istotne. Lubił zwierzęta i nie pozostawał obojętny na ich los. Tego też uczył córki i wnuczeta.

Profesor *Stanisław Czepita* to człowiek najwyższej próby. W całości oddany zasadzie ochrony słabszego i potrzebującego, wierzący w to, że „wolność bez troski o dobro wspólne nie jest w ogóle wolnością...”¹⁹. Hołdujący zasadom życia w pokorze i braku przekonania o własnej wszechwiedzy, choć przekornie potrafił mówić, że nie ma już dobrych prawników, został tylko on.

Profesor zmarł 26.11.2018 r., mając 64 lata. Zbyt wcześnie. Miał do dokończenia wiele spraw, w tym przede wszystkim dzieło życia, książkę profesorską. Dzieło nieustannie odkładane z uwagi na ważniejsze sprawy, zawsze sprawy innych.

Beata Kanarek*

---

¹⁹ Z wystąpienia prof. Stanisława Czepity na konferencji naukowej *Sursum Corda* we wrześniu 2013 r., cyt. za: wPolityce.pl 27.9.2013 r., <https://wpolityce.pl/polityka/167369-koniec-z-bezkarna-obraza-uczuc-religijnych-katolicy-jednocza-sily-i-walcza-o-konstytucyjne-prawa-nasza-relacja-z-konferencji-naukowej-sursum-corda> (dostęp: 2.8.2020 r.).

* Uniwersytet Szczeciński, ORCID: 0000-0002-0272-5270.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl